

Yaşamakta olduğumuz zaman kesiti itibariyle, kapitalizmin içinde bulunduğu büyük resesyonun temel nedeni önceliklerle aynı olmakla birlikte, ardıl nedenler, doğal olarak önceliklerden farklılık göstermektedir. Kapitalizmin 1970'lerde başlayan krizini aşmak adına, kapitalistlerin lehine pek çok yapısal düzenleme gerçekleştirildi. Bu düzenlemelerden birisi de gelecekteki muhtemel kazançların daha gerçekleşmeden, önceki tarihlerde, harcanmasını garanti altına alacak kredi kartı ve ipotekli kredi (mortgage) uygulaması aracılığıyla borçlanmanın yaygınlaştırılmasıydı. Bununla birlikte, ipotekli kredi uygulaması bu dönemde türev ürünlerin ortaya çıkmasını da beraberinde getirdi. Ve "yeni" piyasa, türev ürünler aracılığıyla ücretli geniş halk kesimleri/tüketiciler için en kısa sürede ulaşılması/pastadan küçük de olsa pay alınabilmesi için hedef haline getirilen kentsel/finansal rant güzellemeşi üzerinden gelişti. Bununla birlikte, Ağustos 2007'den itibaren ABD'de başlayarak ipotekli konut kredisi uygulamasının çöküşü ve faizlerin yükseltilişi ile birlikte, kapitalizmin yapısal krizi görünür olmaya başladı. Bugün itibariyle, emperyalist ülkelerde başlayan kriz, bağımlı kapitalist ülkelere ihraç edilebilmiş olsa da hem emperyalist hem de bağımlı kapitalist ülkelerde daha 10-15 yıl devam edebileceği öngörülmektedir.

Uluslararası Para Fonu (IMF), Ekim 2017'de "Küresel Finansal İstikrar Raporu Ekim 2017: Büyüme Bozumu?" ve "Dünya Ekonomik Görünümü, Ekim 2017 Sürdürülebilir Büyümeyi Arıyor: Kısa Süreli Kurtarma, Uzun Süreli Zorluklar" başlıklı iki periyodik raporunu yayımladı. Konunun uzmanları söz konusu raporu ayrıntılarıyla değerlendirdiler. Raporlarda mahcup bir üslupla, üstü kapaklı bir biçimde de olsa krizin yakın vadede çözüleceği ile ilgili gerçekçi herhangi bir bilgi/ipucu bulunmadığı ifade edilebilir. Patronların/uluslararası sermaye gruplarının/emperyalist odakların, birkaç yıl içinde, kendi aralarında

su yüzüne çıkmış çelişkileri olağan koşullarda çözebilecekleri, bağımlı kapitalist ülkelerden kaynak aktarımı düzenini devam ettirebilecekleri koşulların neredeyse tümüyle bozulduğunu söylemek mümkün. Tabii ki raporlarda bunun açık itirafı bulunmuyor. Öte yandan reddi de yer almıyor.

Türkiye'de Cumhurbaşkanı Recep Erdoğan tarafından yapılan son açıklamalara göre, 2017 yılı enflasyon oranı tek rakamlarda ve planladıkları gibi gerçekleşecek. Her şey güllük gülistanlık. Oysa, IMF, raporunda 2017 yılı sonu itibariyle enflasyonun ikili rakamlara ulaşacağını ve G20 ülkeleri arasında Arjantin'den sonra en yüksek ikinci sıradaki ülke olduğunu tahmin ettiğini paylaşıyor. Aynı grup içinde milli geliri içinde dış açığı oranının en yüksek olduğu ülke durumunda. Bu durumun yüksek dış kırılganlık olarak belirtiliyor. Ve ülke yönetiminin ülkeye giren-çıkan sermaye denetiminde neredeyse herhangi bir rolünün kalmadığının altı çiziliyor. Türkiye'de siyasi iktidar finans kapitale teslim olmuş görünüyor. Muhtarlar hitaben yapılan konuşmalar başta olmak üzere, hamasetin arkası tamamen boşta. Her an denge bozulabilir. Hatibin önündeki elektronik okuma tahtası yıkılıp gerçekler ortaya saçılabilir.

Esasında çalışarak, emekleriyle geçinmek zorunda olanların çok büyük çoğunluğu yani işçiler, emekçiler, köylüler, esnaf ve de işsizler IMF raporunda açık olarak tanımlanamayan sorunları, uzun bir süredir yaşıyor. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından gerçekleştirilen "Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması 2016" sonuçları Eylül 2017'de yayımlandı. Buna göre, Türkiye'de 16 milyon 328 bin yurttaşımız aylık 712 TL'nin altında bir gelirle yaşamak zorunda kalmış. Yurttaşlarımızdan 11 milyon 26 bin'inin ise aylık geliri 593 TL'nin de altındaymış. Milyonlarca yurttaşımız, yemek, su, elektrik, kira, giyim, ulaşım vb. öncelikli ihtiyacını bu kadar parayla "karşılama" zorunda bırakılmış.

Öncelikle, açıklamada kolaylık sağlama için, Türkiye nüfusunu 100 kişi ve ülkenin toplam geliri de 1000 TL olarak kabul ederek TÜİK'in karmaşık bilgilerini sadeleştirip devam edeceğiz. Buna göre, 2016 yılında 100 kişiden 20'si 1000 TL'nin 472 TL'sinin sahibi olmuş. Yani 2016 yılında bu 20 kişinin her birine 23.6 TL düşmüş. Öte yandan, 100 kişiden bir başka 20 kişi ise, 1000 TL'nin yalnızca 62 TL'sinin sahibi olabilmiş. Bu 20 kişi, 62 TL'yi aralarında paylaştığında da kişi başına sadece 3.1 TL düşüyor. Hükümet, birinci grubu Türkiye'nin en zenginleri, ikinci grubu da en yoksulları olarak adlandırıyor ve aralarındaki gelir farkını her yıl daha da artırıyor. Rakamlar yine TÜİK'in; Hükümet, Türkiye'de en zenginlerle en yoksullar arasında 2015'de 7.6 kat olan bu farkı bir yılda 7.7'ye yükseltti. Üstelik, TÜİK'in paylaştığı verilere göre, ülkenin zenginliğinde herhangi bir azalma söz konusu değil.

Başka bir ifadeyle, yurttaşlar arasında paylaştırılacak kaynaktan herhangi bir azalma da yok. Mesele AKP'nin adalet anlayışında, bölüş-türmede takındığı tutumda. Çünkü, TÜİK tarafından açıklanan bilgiye göre, 2015 yılında ülke genelinde elde edilen toplam gayrisafi yurtiçi hasıla 2 trilyon 338 milyar 647 milyon TL'ymiş. Bu, 2016'da, 2 trilyon 608 milyar 526 milyon TL'ye yükselmiştir. Söz konusu gelir, yurttaşlar arasında adaletli olarak pay edilmiş olsa kişi başına 2015 yılında 29 bin 889 TL, 2016 yılında ise 32 bin 904 TL düşmesi gerekiyor. Bu rakamları aylık olarak hesaplırsak; tabii ki eşit yurttaşlık ve eşit paylaşım esas alındığında, 2015 yılında her bir kişiye, her ay için 2 bin 491 TL düşüyor. Aynı şekilde, 2016 yılında da yine her bir kişiye her ay için 2 bin 742 TL düşüyor.

Uzun bir süredir, "memleketin çivisi çıkmış", bir o kadar zamandır "at izi itizine karışmış" bir tek MESS, MÜSİAD, TİSK, TOBB, TUSİAD vb. patron örgütlerinden ve patronlardan ses çıkmıyor. 'Bir dakika ne oluyor? Yeter artık. Durun. Halkın

da memleketin de hali kalmadı' demiyorlar. Neden desinler ki. İşleri tıkırında. Arada "gümbürtüye gidenler" dışında zenginliklerine zenginlik katmaya devam ediyorlar. AKP'nin 15 yılı bulan hükümet olma döneminde gelir dağılımı/bölüşüm hiç düzelmedi. Zenginler daha da zengin, yoksullar daha da yoksul oldu. Grev yasaklarından, zorunlu sigorta uygulamalarına, gümrük vergilerinden, yatırım desteklerine, Varlık Fonu'ndan kıdem tazminatına kadar hemen her şey doğrudan patronların olurları alınarak ve onlar için düzenleniyor. Maliye Bakanlığı'nın bildirimine göre, 2016 yılında Cengiz'i, Ciner'i, Sabancı'sı başta olmak üzere, patronlar kârlarıyla rekor kırmış. Halbuki, aynı yılın sonunda, işsizlik (iş aramaktan bıkmayanlar) %10.5'e, devlet yardımıyla yaşamak zorunda olanların sayısı da 10 milyon 600 bin kişiyi aşmış durumda. Maaşlar, ücretler ve taban fiyatları buharlaşıyor. Yoksullar daha da yoksullaşmaya devam ediyor.

Tarihsel bilgilerimiz ışığında kapitalizmin günümüzdekine benzer yapısal krizlerinin kendiliğinden aşılması söz konusu olmamaktadır. Kriz, ancak büyük coğrafyalarda büyük alt üst oluşlarla aşılabilmektedir. Bu süreç, her zaman, var olan iktidarın kendini yenileyerek devamı biçiminde de sonlanmamaktadır. Zaman zaman özel mülkiyetin yerini toplumsal mülkiyetin, iktidardaki patron ve temsilcilerinin yerini de işçi sınıfının aldığı kapitalizme alternatif toplum biçimi/sosyalizm ile sonlanabilmektedir.

Bunun için de siyaseti toplumsallaştırmanın kanallarını oluşturmak, kullanmak ve geliştirmek gerekmektedir. Kapitalizme alternatif bir iktidar hedefine sahip muhalefet öznesi/leri için günlük yaşamın bütün alanlarının siyasallaştırılabilmesi zorunludur. Bunu yaparken, alternatifini olduğunu da görünür kılarak, kapitalizmi geniş halk kesimlerinin nezdinde deşifre edebilmek gerekmektedir. Söz konusu deşifreyonun en önemli

yolu devlet, hukuk, anayasa, sağlık, eğitim vb. üst yapı kurumlarının temel (alt yapı) ile ilişkisinin, kişilerin kendi tarafından zihinlerinde canlandırılabilmesini sağlamaktan geçmektedir. Öncelik belirlemek gerekli olsa da unutulmaması gereken, nihai hedef kitlenin yediden yetmişe toplumun tüm üyeleri olduğudur. Bu adımın, öncelikle sınıf kimliği hedeflenerek başlansa da kişilerin kendileri tarafından önem/öncelik taşıyan alt kimliklerini dikkate almadan atılamayacağı, günümüz örneklerinde de tanık olduğumuz gibi, ortadadır. Bu aşamadaki mesele, günümüzde üst kimlik ile alt kimlikler arasındaki ilişkinin reddedici değil, kapsayıcı ve geliştirici olabildiğini kavramak ve bunu hayata geçirebilmektir.

AKP'nin bir döneme damgasını vuran sağlık hizmetlerindeki yıldızının günümüz koşullarında neredeyse tümüyle söndüğünü ifade etmek yanlış olmayacaktır. Sistemi yönetemedikleri için, yaklaşık 5-6 yıl önce, merkez ve taşra teşkilatında yaptıkları değişikliklerden vaz geçmek zorunda kalmışlardır. Teşkilat yapısını, geçtiğimiz aylarda işe başladıkları haline yakın duruma getirmişlerdir. Öte yandan, finans kaynağının önemli bölümünün hizmeti kullananlara/halka kaydırılması hoşnutsuzluk yaratmaya devam etmekte, hatta her geçen gün artırmaktadır. Artan hoşnutsuzluklara gösterilen tepkilerin hedefinde hekimler başta olmak üzere tüm sağlık emekçileri konmaktadır. Şiddetin boyutunun öldürmeye varması vakayı adliyeden hale gelmiştir. Çalışma koşullarının ağırlaşması ve mesleki ve idari sorunların, son zamanlarda sağlık emekçileri arasında yaşamlarını sonlandırma eğilimini maalesef artırdığı gözlenmektedir. TTB ve SES başta olmak üzere, uzmanlık derneklerinin konuya ilgisi AKP Hükümet ve Sağlık Bakan'ının konuyu soruna çözüm getirci bir biçimde ele almasını sağlayamamıştır.

Bu sayımızda Cavit Işık Yavuz arkadaşımızın dosya editörlüğünü

yaptığı "Sağlık Turizmi" başlıklı dosyamızı sizlerle paylaşıyoruz. Konuyla ilgili bilgilere bir arada ulaşmamızı sağlayacak bu çalışma için kendisine ve katkı sunan yazarlarımıza tek tek teşekkür ediyoruz. Dosya yazılarımızın ardından, dört makaleyi de bu sayıda sizlere ulaştırıyoruz. İlki, "Türkiye'de Gizlenen Bebek Ölümleri ve Bölgelerarası Eşitsizlikler" başlığını taşıyor. Onur Hamzaoğlu'nun yazarı olduğu makalede Sağlık Bakanlığı tarafından, 2009 yılından itibaren bebek ölümlerinin önemli bir bölümünün dışlanarak/saklanarak bebek ölüm hızlarının hesaplandığı verileriyle ortaya konurken, son dokuz yıldır Türkiye'de sağlıkta eşitsizliklerin artarak devam etmekte olduğu da gösteriliyor. İkincisi, Volkan Yılmaz ve Nurhan Yentürk tarafından "Türkiye'de Kamusal Sağlık Harcamalarının Tarihsel Seyri: Betimleyici Bir Çalışma" başlığı altında hazırlanmış olan makale. Sağlık hizmetleri alanında derli toplu olarak ulaşılması oldukça zor olan verileri bir araya getirerek gerçekleştirilmiş olan çalışmada, kamusal sağlık harcamalarının özellikle ilaç ve tedavi gider kalemlerinde dikkati çeken boyutlara ulaştığı gösterilmiştir. Hastane enfeksiyonlarının nedenleri arasında hasta ve refakatçilerin davranış kalıpları ile kültürel alışkanlıklarının varlığının da incelendiği tanımlayıcı bir araştırma, "Hastane Enfeksiyonlarına Sosyomedikojenik Yaklaşım: Medikal Antropolojik Bir Araştırmanın Sonuçları" başlığında, Serhat Erdal ve İzzet Duyar tarafından gerçekleştirilmiştir. Başak Can'ın yazarı olduğu "Tıbbi Antropoloji Niçin Önemlidir?" başlıklı makale bu grubun dördüncü yazısıdır. Yazar, çalışmasında tıbbi antropolojinin, menopoz ve çift cinsiyetlilik üzerine yapılmış çalışmalardan hareketle sağladığı farkındalıkların daha iyi tanı ve sağaltım yollarının geliştirilmesindeki katkısını ortaya koymaya çalışmıştır. Emeği geçenlere teşekkür ediyoruz.

Sevgi ve saygılarımızla...